

ZALECENIA DLA JEDNOSTEK EWALUACYJNYCH W ZAKRESIE EWALUACJI PROGRAMÓW OPERACYJNYCH 2014-2020 DLA POTRZEB PRZEGLĄDU ŚRÓDOKRESOWEGO, W TYM REALIZACJI ZAPISÓW RAM I REZERWY WYKONANIA

WPROWADZENIE

Niniejsze zalecenia skierowane są do Instytucji Zarządzających programami operacyjnymi oraz Jednostek Ewaluacyjnych działających w Polsce, wykonujących zadania z zakresu ewaluacji programów operacyjnych na lata 2014-2020. Głównym celem Zaleceń jest określenie jednolitego, minimalnego zakresu przedmiotowego badania ewaluacyjnego mid-term oraz umożliwienie ww. Instytucjom sprawnego i efektywnego przeprowadzenia procesu ewaluacji.

Ewaluacja mid-term jest badaniem wykonywanym w połowie trwania okresu programowania, łączącym elementy oceny procesowej z badaniem wpływu. Jej głównym zadaniem jest ocena stopnia osiągnięcia celów wynikających z realizacji założeń programów operacyjnych w danej perspektywie finansowej. Ocena występowania zakładanych efektów interwencji dostarczy wiedzy o tempie osiągania celów programowych, a więc również o skuteczności wdrażanego wsparcia. Wiedza pochodząca z badania pozwala wypracować rozwiązania w zakresie niezbędnych dostosowań służących lepszemu osiągnięciu ostatecznych celów interwencji, a zgromadzone w ewaluacji dowody dają podstawę do ich wdrożenia.

Zalecenia przygotowane przez Krajową Jednostkę Ewaluacji stanowiąc mają instrument wsparcia doradczego dla Instytucji Zarządzających oraz źródło informacji w zakresie sposobu mierzenia postępu we wdrażaniu PO 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego. Zawarty w zaleceniach minimalny zakres badania ewaluacyjnego mid-term musi zostać uwzględniony przez Instytucje Zarządzające realizujące ww. badania ewaluacyjne¹. Rekomenduje się dodatkowe uszczegółowienie zamówienia o kwestie związane bezpośrednio ze specyfiką danego Programu Operacyjnego. Takie zaprojektowanie badania pozwoli na dostarczenie informacji odpowiadających na zapotrzebowanie przedstawione w celach badania ewaluacyjnego.

¹ W przypadku rozpoczęcia realizacji przedmiotowego badania w terminie wcześniejszym niż wydanie niniejszych Zaleceń (opublikowanie ogłoszenia na stronie) Zamawiający zobowiązany jest do uwzględnienia zalecanego tu zakresu w maksymalnym możliwym stopniu.

UZASADNIENIE I KONTEKST

Działania podejmowane w ramach realizacji programów operacyjnych Umowy Partnerstwa służąć mają zwiększeniu konkurencyjności polskiej gospodarki, wspieraniu spójności społecznej i terytorialnej a także poprawie efektywności administracji publicznej. Ewaluacja mid-term posłuży do określenia w jakim stopniu udało się osiągnąć zakładane cele, jak zmieniły się warunki zewnętrzne towarzyszące interwencji, a przez to gdzie wymagana będzie modyfikacja przyjętych na etapie programowania założeń, oraz na ile skutecznym w realizacji swoich celów jest system instytucjonalny wsparcia.

Na potrzeby realizacji polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020 ustanowione zostały ramy wykonania. Ten dodatkowy podsystem wskaźników obejmuje wskaźniki produktu, wskaźniki finansowe oraz KEW² ściśle związane z zakresem planowanej interwencji. Ramy wykonania wykorzystywane są do mierzenia postępu we wdrażaniu środków unijnych na poziomie osi priorytetowych. Ściśle z nimi powiązana rezerwa wykonania została ustanowiona na poziomie 6% środków przeznaczonych na EFRR, EFS i Funduszu Spójności w ramach celu „Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia”. Ocena postępu w realizacji celów pośrednich stanowić będzie podstawę do dalszych analiz dotyczących skuteczności wdrażanej interwencji oraz dyskusji nad możliwymi kierunkami realokowania środków zabezpieczonych w ramach rezerwy wykonania.

Prawo do skorzystania z rezerwy wykonania uzyskuje się dopiero wtedy, gdy przegląd wyników odbywający się w roku 2019 wykaże, że dana oś osiągnęła wyniki wcześniej zadeklarowane w ramach wykonania. Z założenia niepowodzenie w osiągnięciu planowanych wartości będzie prowadzić do odebrania rezerwy Osi oraz przekazania rezerwy do dalszego zarządzania zgodnie z opracowywaną przez MliR metodologią podziału rezerwy wykonania.

Weryfikowanie stopnia wdrażania interwencji trwa przez cały okres programowania, jednakże w procesie zostały wyodrębnione dwa kluczowe etapy: w połowie i po zakończeniu wdrażania interwencji 2014-2020. Przegląd śródkresowy obejmie wyniki wdrażania interwencji w okresie do 31.12.2018r. (dotyczy to wskaźników ram wykonania i określonych dla nich tzw. celów pośrednich). Następnie, stopień osiągnięcia założonych wartości wskaźników zostanie poddany weryfikacji po zakończeniu interwencji, tj. uwzględniając dane do 31.12.2023r. (dotyczy to wszystkich wskaźników ujętych w Programie).

Do 30 czerwca 2019 r. państwa członkowskie przekazują do KE sprawozdania roczne z wdrażania programów operacyjnych za 2018 r., na podstawie których KE podejmie decyzję określającą, które osie osiągnęły swoje cele pośrednie. Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 215/2014 cele pośrednie i końcowe:

- uważa się za osiągnięte jeżeli wszystkie wskaźniki zawarte w ramach wykonania osiągnęły co najmniej 85% wartości celu pośredniego do końca 2018 r. lub co najmniej 85% wartości końcowej do końca 2023 r.;

² KEW - Kluczowy etap wdrażania

- w drodze wyjątku, w sytuacji, w której ramy wykonania obejmują trzy i więcej wskaźników, cele uważa się za osiągnięte jeżeli wszystkie z wyjątkiem jednego wskaźniki osiągnęły co najmniej 85% wartości docelowych na danych okres, a jeden wskaźnik co najmniej 75%.

Niepowodzenie w osiągnięciu celów – skutkuje utratą rezerwy dla danej osi:

- poważnym niepowodzeniem określa się sytuację, w której w ramach wykonania zawierających nie więcej niż 2 wskaźniki, jeden z nich nie osiągnął 65% wartości docelowej na dany okres;
- analogiczna ocena dotyczy ram wykonania zawierających więcej niż 2 wskaźniki, w których 65% nie osiągnęły co najmniej 2 wskaźniki.

Możliwe konsekwencje poważnych niepowodzeń w osiągnięciu celów pośrednich wskaźników ram wykonania obejmują częściowe lub całkowite zawieszenie płatności okresowych – jeśli nieosiągnięcie celów pośrednich wynika z wyraźnie zidentyfikowanych słabości wdrożeniowych, w odniesieniu do których nie podjęto koniecznych działań naprawczych.

Podsumowując powyższe rozważania dotyczące kwestii realizacji ram wykonania oraz zarządzania rezerwą, następujące kwestie są kluczowe i powinny zostać uwzględnione przy projektowaniu badania ewaluacyjnego:

1. Rezerwa wykonania jest przyznawana z zasady wyłącznie programom i osiom priorytetowym, w których przypadku zadeklarowane cele pośrednie zostały osiągnięte.
2. Wniosek państwa członkowskiego o przesunięcie rezerwy wykonania musi być zgodny z wymogami koncentracji tematycznej oraz minimalnymi alokacjami określonymi w Rozporządzeniu Ogólnym oraz w przepisach dotyczących poszczególnych funduszy.
3. Aby uniknąć zawieszenia płatności oraz korekt finansowych związanych z poważnym niepowodzeniem w osiąganiu wskaźników, realizacji etapów wdrażania funduszy IZ zobowiązane są do podjęcia działań naprawczych. Jednocześnie o ile nieosiągnięcie wyników związane jest z wpływem negatywnych czynników zewnętrznych (społecznych, gospodarczych, środowiskowych) należy udowodnić, że wspomniane czynniki zewnętrzne przyczyniły się do opóźnienia w osiąganiu zaplanowanych wyników w zakresie wdrażanych priorytetów.
4. W Rozporządzeniu Ogólnym wskazuje się, że roczne sprawozdanie z wdrażania przedłożone w roku 2019 powinno zawierać informacje i ocenę w zakresie wdrażania programu i jego priorytetów w odniesieniu do danych finansowych oraz wskaźników, ale także ocenę postępów na drodze do osiągnięcia celów programu i jego wkładu w realizację unijnej strategii na rzecz inteligentnego zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu (Artykuł 50). Jednocześnie w artykule 22 Rozporządzenia Ogólnego, poświęconym zastosowaniu ram wykonania zawarto zapisy z których wynika, że w przypadku nieosiągnięcia celów pośrednich przesunięcie rezerwy do określonych priorytetów i przyjęcie zmian w programie będzie możliwe jedynie w sytuacji gdy państwo członkowskie w sprawozdaniu przedłożonym w roku 2019 przedstawi informacje o wpływie programu/osi, której dotyczy zmiana na realizację celów Strategii Europa 2020. Jednocześnie uproszczony zostanie proces zmiany programu operacyjnego, gdyż Komisja Europejska przedstawi uwagi do proponowanych zmian jedynie w sytuacji gdy

zapropozowane przesunięcia nie będą zgodne z przepisami, zidentyfikowanymi potrzebami rozwojowymi PCZ lub regionu oraz zmiany będą wywoływać istotne ryzyko nieosiągnięcia założonych celów końcowych.

5. Zaleca się także uzupełnienie zakresu badania ewaluacyjnego o kwestie niezbędne do zawarcia w sprawozdaniach z realizacji przedkładanych w roku 2019 - zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym KE (o ile wskazane kwestie te nie zostały poruszone w ramach innych badań ewaluacyjnych).

Zgodnie z Wytycznymi wz. ewaluacji polityki spójności 2014-2020 ewaluacja mid-term posłuży ocenie postępu rzeczowego i finansowego w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych oraz dostarczy wniosków stanowiących podstawę do sformułowania rekomendacji w zakresie realokacji dostępnych środków.

Jednostki zobowiązane są dostarczyć wyniki ewaluacji mid-term w nieprzekraczalnym terminie do końca kwietnia 2019 roku. Mając na uwadze terminy związane z procesem zarządzania rezerwą wykonania, zaleca się zaplanowanie badania w sposób umożliwiający uzyskanie wyników w najszybszym możliwym terminie.

Jak zostało wspomniane powyżej wnioski pochodzące z realizowanego badania powinny być użyteczne w procesie przygotowywania szczegółowych rozwiązań w zakresie zarządzania rezerwą wykonania. Zaleca się, aby przy planowaniu przesunięć środków uwzględnić kwestie wynikające z konieczności:

- terminowego (zgodnie z zasadą n+3) wydatkowania podstawowej alokacji na program operacyjny oraz dodatkowych środków z rezerwy wykonania przyznanych na etapie zarządzania rezerwą na poziomie kraju (dodatkowe środki nie mogą nadmiernie, nieproporcjonalnie powiększać alokacji na dany program operacyjny/ priorytet);
- zapewnienia współfinansowania na dany program operacyjny (szczególnie istotne w przypadku jednostek sektora finansów publicznych);
- zapewnienia podaży projektów w danym programie operacyjnym.

Szczegółowe rozstrzygnięcia odnoszące się do harmonogramu, obowiązków jednostek w zakresie procesu realokacji są obecnie opracowywane. Jednakże zaleca się, aby w ramach formułowania wniosków i rekomendacji zwrócić uwagę na kwestie sprawności i efektywności funkcjonowania systemu instytucjonalnego, zgodność celów rekomendowanych priorytetów z celami strategicznymi UP oraz SOR, wypracowania zwięzłego uzasadnienia dla dokonania przesunięcia środków. Dokumentem wiążącym, który ureguje ostatecznie kwestie zarządzania rezerwą wykonania będzie metodologia podziału rezerwy wykonania opracowana przez MliR.

CELE I ZAKRES BADANIA EWALUACYJNEGO TYPU MID-TERM

Głównym celem badania jest przeprowadzenie oceny *mid-term* postępów w realizacji celów szczegółowych określonych dla priorytetów ze szczególnym uwzględnieniem zobowiązań wynikających z ram wykonania ustalonych na poziomie osi oraz ocena wkładu interwencji w realizację celów Strategii Europa 2020. Badanie posłuży również do wypracowania rekomendacji wskazujących na niezbędne dostosowania, pozwalające na zwiększenie skuteczności interwencji.

Główny cel badania zostanie osiągnięty poprzez przeprowadzenie sekwencji działań obejmujących:

1. Ocenę postępów wdrażania krajowych i regionalnych programów operacyjnych na lata 2014-2020 na poziomie osi i priorytetów inwestycyjnych poprzez ocenę realizacji założonych wartości pośrednich i docelowych wskaźników
2. Ocenę wkładu interwencji w realizację celów Strategii Europa 2020 na poziomie osi priorytetowej.
3. Sformułowanie uzasadnienia dla wyników uzyskanych w ramach oceny postępu realizacji założonych wartości pośrednich i docelowych wskaźników ustanowionych dla priorytetów PO.
4. Analizę potencjału absorpcyjnego osi priorytetowych w ramach których może dojść do realokacji środków, ich potrzeb oraz gotowości do wdrożenia dodatkowych środków wynikających z przeprowadzonych przesunięć szczególnie w kontekście zmian społeczno-gospodarczych i trendów.
5. Wypracowanie rekomendacji głównie w zakresie wspierania procesu zarządzania rezerwą wykonania i samego ukierunkowania inwestycji, które zostaną sfinansowane ze środków rezerwy wykonania po dokonaniu śródkresowego przeglądu wyników. Przedstawione rekomendacje powinny zawierać:
 - uzasadnienie proponowanej zmiany w tym wskazanie konkretnych danych wskazujących na zasadność dostosowań;
 - charakterystykę rekomendowanych do wprowadzenia zmian w interwencji na poziomie m.in. osi priorytetowej, a także strukturę środków;
 - odwołanie do celów strategicznych zawartych w Umowie Partnerstwa, średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz w strategiach regionalnych.

Badaniem powinny zostać objęte następujące kategorie wskaźników:

1. Wskaźniki ram wykonania
2. Wskaźniki produktu
3. Wskaźniki rezultatu specyficzne dla programu, rezultatu długoterminowego i bezpośredniego.

Kryteria zastosowane w ewaluacji:

- **Skuteczność** - pozwoli ocenić wstępne efekty w kontekście realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na uzyskane, wstępne efekty.
- **Efektywność** – pozwoli ocenić efektywność alokowanych zasobów, ustalając relację między nakładami, kosztami, zasobami a osiągniętymi efektami interwencji.
- **Użyteczność** – pozwoli ocenić w jakim stopniu zidentyfikowane na etapie projektowania interwencji priorytety oraz uzyskane efekty są trafne w kontekście obecnych wyzwań społeczno-gospodarczych.

PYTANIA BADAWCZE

Pytania badawcze sformułowane w badaniu ewaluacyjnym umożliwią realizację wskazanych celów badania. Katalog rekomendowanych do zastosowania pytań badawczych został zamieszczony poniżej:

1. Jaka jest skuteczność i efektywność interwencji w zakresie osiągnięcia założonych w programie celów i oczekiwań?
2. Czy i w jakim stopniu aktualny stan wdrażania zapewnia realizację wartości docelowych specyficznych dla programu wskaźników rezultatu?
3. Czy i w jakim zakresie wsparcie świadczone w ramach Programu/ osi priorytetowej przyczynia się do osiągnięcia celów zawartych w Strategii Europa 2020?
4. Jaki jest obecny stan realizacji pozostałych wskaźników w tym wskaźników ram wykonania, w kontekście osiągnięcia celów śródkresowych oraz wartości docelowych? Czy aktualny stan wdrażania zapewnia realizację wartości docelowych wskaźników określonych na rok 2023? (odpowiedź na to pytanie zostanie udzielona poprzez ustalenie prognozowanych wartości wskaźników w roku 2023)
5. Jakie są podstawowe przyczyny przekroczenia i/lub nieosiągnięcia zakładanych wielkości (w kontekście nieosiągnięcia wartości śródkresowych/ ryzyka nieosiągnięcia wartości docelowych) wskaźników ram wykonania, wskaźników rezultatu i pozostałych wskaźników produktu założonych na etapie programowania interwencji? (Odpowiadając na to pytanie wykonawca zidentyfikuje w jakim stopniu na skuteczność interwencji oddziaływały:
 - 5.1. czynniki wewnętrzne to jest kontekst instytucjonalny, system wdrażania i realizacji projektów, wybierane projekty, wnioskodawcy (beneficjenci, beneficjenci nieskuteczni, potencjalni wnioskodawcy), realizowane projekty;
 - 5.2. czynniki zewnętrzne to jest społeczne, gospodarcze, środowiskowe; wykonawca powinien również ustalić czy doszło do kluczowych zmian w warunkach zewnętrznych, które oddziałują na proces realizowania interwencji oraz w jakim stopniu założenia/logika interwencji jest spójna względem innych podejmowanych działań i trafna względem obecnych warunków społeczno-gospodarczych;

5.3. trafność i poprawność metod stosowanych przy szacowaniu wartości wskaźników na etapie programowania interwencji, trafność doboru wskaźników do charakteru interwencji oraz zdefiniowanych priorytetów rozwojowych, stopień w jakim wskaźniki odzwierciedlają stopień osiągnięcia celów interwencji;

5.4. regulacje prawne.

6. Czy i w jakim stopniu system instytucjonalny skutecznie wspiera realizację interwencji, czy potrzebne są dostosowania w zakresie wsparcia instytucjonalnego w tym stworzenie dodatkowych regulacji wspierających system realizacji polityki spójności? W jakim stopniu działania związane z zarządzaniem interwencją wpływały na skuteczność i efektywność udzielanego wsparcia? (tj. harmonogram realizacji projektów oraz trafność ich doboru w kontekście generowanych efektów i realizowanych celów, proces wyboru i działania info-promo)
7. Czy konieczne było wprowadzenie środków zaradczych służących zwiększeniu skuteczności wdrażania interwencji w ramach danej osi/ Programu? Jakie środki zostały wprowadzone? Czy i w jakim zakresie przyniosły one oczekiwane efekty?
8. Czy wartość środków finansowych przeznaczonych na poszczególne priorytety³ jest wystarczająca do realizacji wszystkich zobowiązań wskaźnikowych na lata 2014-2020? W jakim stopniu zwiększenie/zmniejszenie alokacji na Osi przyczyni się do zmiany osiągniętych efektów?
9. W jaki sposób skutecznie przeciwdziałać negatywnym trendom występującym w obszarach w których uzyskane wartości są niewystarczające w kontekście założonych wartości pośrednich i docelowych wskaźników? W tym jakie narzędzia instytucjonalne i operacyjne należy wdrożyć dla osiągnięcia celów sformułowanych na etapie programowania?
10. W jaki sposób wykorzystać potencjał absorpcyjny do realokowania środków? W obrębie jakich typów projektów możliwych do wdrażania w ramach osi identyfikuje się niewystarczającą ilość dostępnych środków finansowych oraz na podstawie zrealizowanych dotychczas projektów i dostępnych danych jakie inicjatywy należałoby wspierać ze względu na wysoką skuteczność i istniejące potrzeby?
11. Czy i w jaki sposób należy dostosować przyjęte wartości wskaźników, uwzględniając oddziaływanie czynników takich jak: warunki społeczno-gospodarcze, potencjał instytucjonalny oraz potencjał beneficjentów, aby były one możliwe do osiągnięcia? Jakie jest uzasadnienie zmiany wartości wskaźników docelowych w ramach poszczególnych osi priorytetowych?
12. Czy należy wdrożyć dodatkowe rozwiązania instytucjonalne w celu zapewnienia większej skuteczności i efektywności realizacji interwencji? Jakie rozwiązania przyczynią się do osiągnięcia tego celu?

Rekomenduje się, aby każda z Jednostek uzupełniła podstawowy katalog pytań badawczych wskazanych w Zaleceniach o pytania odnoszące się ściśle do specyfiki danego programu operacyjnego i dokumentów strategicznych.

³ OP, PI

METODOLOGIA

Dobór metod, za pomocą których przeprowadzana będzie ocena powinien odpowiadać zakresowi badania. Poniżej podany został zakres podstawowych technik badawczych do zastosowania w ramach realizacji badania mid-term. Zaproponowane w ofercie techniki muszą umożliwić pozyskanie danych, niezbędnych do udzielenia odpowiedzi na wszystkie pytania ewaluacyjne określone w SOPZ. Minimalny zakres metodologii obejmuje:

W CELU OKREŚLENIA STANU WDRAŻANIA

1. Analiza danych zastanych

Analizy danych zastanych powinny objąć w szczególności analizy adekwatnych aktów prawnych, dokumentów unijnych i krajowych, Umowy Partnerstwa, programów operacyjnych oraz SZOOP, literatury naukowej, a także sprawozdań z realizacji, danych monitoringowych, statystyki publicznej oraz innych danych statystycznych niezbędnych do realizacji celów badania. Badaniem zostaną objęte również wyniki badań ewaluacyjnych (w szczególności ex post 07-13, ex-ante 14-20) i analiz, dane projektowe, katalogi wskaźników obowiązkowych dla poszczególnych typów projektów oraz dokumenty określające metody szacowania wartości wskaźników. Finalny zakres wykorzystywanej literatury źródłowej powinien zostać dostosowany do specyfiki badanej osi priorytetowej.

2. Analizy ekonometryczne i statystyczne

Jedną z kluczowych metod powinny być analizy statystyczne i ekonometryczne. Wykonawca powinien przeanalizować dynamikę postępów rzeczowych interwencji oraz określić czy zaplanowane wartości wskaźników docelowych zostaną osiągnięte w roku 2023. Wykonawca w ramach realizowanych analiz powinien przeprowadzić analizę wrażliwości w zakresie wpływu czynników związanych ze zmianą wysokości finansowania (innych czynników?) na wyniki możliwe do osiągnięcia w ramach danej Osi.

WYJAŚNIENIE ZAOBSERWOWANYCH TRENDÓW

3. Ewaluacja Oparta na teorii (TBE)

Koncepcja TBE stanowi istotne narzędzie, służące usystematyzowaniu zgromadzonej wiedzy o samej interwencji, ale także o innych czynnikach, które mogły mieć na nią wpływ. Taki schemat badawczy powinien składać się z dwóch komponentów: konceptualnego w ramach którego odtworzona zostanie logika interwencji oraz empirycznego, służącego testowaniu przyjętej teorii programu. Stosując tę metodę wykonawca może opierać się na konstrukcji modelu logicznego. Przy jego stosowaniu powinien ustalić wizję przyświecającą interwencji, tj. ostateczny długoterminowy cel programu oraz powiązać go z istniejącymi problemami, a także określić oczekiwania co do rezultatów i oddziaływania. Ponadto, model logiczny musi zawierać kontekst wdrażania interwencji, reakcje odbiorców oraz inne czynniki wpływające na podejmowanie decyzji i partycypację w interwencji.

4. Indywidualne Wywiady Pogłębione (IDI)

Metoda wywiadu pogłębionego umożliwia zebranie danych o charakterze jakościowym, których wykorzystanie jest kluczowe w kontekście zadania polegającego na zrekonstruowaniu obrazu procesu interwencji. IDI posłużą do ustalenia charakteru i kontekstu realizowanych działań, a także efektów i oddziaływania. IDI powinny zostać przeprowadzone przede wszystkim z osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie poszczególnych priorytetów w ramach badanych programów

5. Panele ekspertów

Metoda szczególnie użyteczna w kontekście podsumowania zgromadzonej w procesie badania wiedzy oraz wypracowania szczegółowych rozstrzygnięć zidentyfikowanych problemów. W panelu ekspertów powinni wziąć udział w zależności od ustaleń z Zamawiającym m.in. przedstawiciele administracji publicznej, odpowiedzialni za programowanie, zarządzanie rezerwą wykonania oraz eksperci zewnętrzni i beneficjenci.

6. Analizy porównawcze (benchmarking)⁴

Benchmarking poprzez analizę oraz porównanie sposobu wdrażania i zarządzania Programami umożliwi porównanie praktyk stosowanych w ramach RPO i KPO oraz zagranicznych dobrych praktyk, a w konsekwencji wypracowanie rozwiązań w celu zwiększenia efektywności i skuteczności podejmowanych działań.

Szczegółowe rozstrzygnięcia dotyczące metod badawczych powinny zostać przedstawione przez Ewaluatorów w ramach ofert lub na etapie tworzenia metodologii w ramach raportów metodologicznych. Każda jednostka ewaluacyjna może również dokonać indywidualnego doszczegółowienia lub rozwinięcia założeń metodologicznych na etapie definiowania szczegółowego opisu niniejszego zadania ewaluacyjnego.

⁴ Metoda dodatkowa, nieobowiązkowa

ORGANIZACJA PROCESU EWALUACJI MID-TERM ORAZ PRZYGOTOWANIE DOKUMENTACJI I WYBORU EWALUATORA⁵

Przygotowane zalecenia zostały uzupełnione o dodatkowe wskazówki w zakresie

1. sposobu formułowania zakresu zadań dla ewaluatora (Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia) oraz
2. kwestii związanych z przygotowaniem dokumentacji i wyborem ewaluatora.

ZAKRES ZADAŃ DLA EWALUATORA

1. W ramach zaleceń przygotowany został minimalny zakres badania mid-term, który musi zostać uwzględniony przez Jednostki Ewaluacyjne podczas konstruowania SOPZ. Opis zawarty w niniejszych zaleceniach ma zastosowanie do wszystkich programów operacyjnych, więc powinien on zostać uszczegółowiony oraz dostosowany do specyfiki danego programu operacyjnego.
2. Pomimo szerokiego zakresu badawczego, mając na uwadze wykonalność procesu ewaluacji, zamawiający powinien zastosować ograniczoną liczbę pytań ewaluacyjnych i kwestii szczegółowych, które powinny zostać poddane analizie oraz dokonać ich priorytetyzacji w kontekście potrzeb wynikających z realokacji rezerwy wykonania oraz potrzeb własnych jednostki.
3. Ze względu na specyficzny charakter badania oraz czas jego realizacji ewaluator powinien zweryfikować:
 - do jakiego stopnia wyniki osiągnięte w ramach Osi Priorytetowej programu wynikają z nietrafnej logiki interwencji lub błędów w zarządzaniu PO;
 - czy zostały wdrożone odpowiednie narzędzia mające na celu zapewnienie właściwego wspierania uruchamianych i znajdujących się na wstępnym etapie mechanizmów interwencji;
 - czy zostały stworzone warunki (np. w zakresie monitorowania) niezbędne dla zapewnienia dostępności danych oraz możliwości ich wykorzystania w trakcie analiz ex post

PRZYGOTOWANIE DOKUMENTACJI I WYBORU EWALUATORA

1. Zachęcamy do promowania społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych poprzez stosowanie klauzul społecznych:
 - Zamawiający w SOPZ umieści zapis wskazujący na konieczność zatrudnienia osób realizujących badanie na podstawie umowy o pracę (w min. zakresie kierownika badania).
 - Produkty badania muszą być zgodne z Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach Funduszy Unijnych na lata 2014-2020.

⁵ Ten rozdział ma charakter pomocniczy, uwzględnienie jego zapisów nie jest obligatoryjne dla JE/IZ

2. Ze względu na istotną rolę procesu kształtowania rekomendacji w ramach badania zaleca się zaplanowanie w ramach harmonogramu osobnego terminu na wypracowanie oraz uzgodnienie rekomendacji, rozpoczynającego się po zaakceptowaniu przez Zamawiającego raportu końcowego z badania. Wykonawca powinien wskazać harmonogram pracy nad rekomendacjami (uwzględniając, że badanie powinno zakończyć się w terminie do kwietnia 2019). Opis wniosków i rekomendacji powinien zawierać, odpowiedzi na min. pytania:

- Jaka jest natura problemu, który należy rozwiązać (wniosek/diagnoza)?
- Co musi się wydarzyć, aby nastąpiła zmiana? Kto i jakie działania musi podjąć?
- Gdzie chcemy dotrzeć? Co się zmieni w zakładanym czasie działania i jak wpłynie to na realizację celów dokumentów programowych?

Wnioski i rekomendacje z badania ewaluacyjnego muszą zostać sformułowane także zgodnie z wymogami zawartymi w Wytycznych w zakresie ewaluacji polityki spójności na lata 2014-2020. Ponadto muszą się one odnosić do konkretnej części raportu, stanowiącej uzasadnienie sformułowania danej rekomendacji (z podaniem numeru strony raportu, na której omówiono wniosek). Rekomendacje muszą być sformułowane konkretnie i szczegółowo oraz dotyczyć kwestii związanych bezpośrednio z procesem realokacji funduszy jak i rozwiązań służących zwiększeniu skuteczności realizowanej interwencji. Sposób wdrożenia rekomendacji (w szczególności rekomendacji operacyjnych) powinien zawierać dokładny opis, w jaki sposób należy wdrożyć rekomendację, wskazywać jakie konkretne działania należy podjąć, w jakim horyzoncie czasowym oraz wskazywać ewentualne koszty tej zmiany.

3. Rekomendujemy zobowiązanie wykonawcy w SOPZ do:

- stałej roboczej współpracy z Zamawiającym,
- sprawnej i terminowej realizacji badania zgodnie z zamówieniem, ofertą i przepisami prawa,
- przekazywania Zamawiającemu raz na dwa tygodnie informacji dotyczących przebiegu, pojawiających się problemów i innych zagadnieniach istotnych dla realizacji badania w formie krótkiego pisemnego raportu (wymagana tylko forma elektroniczna)
- uwzględniania uwag zgłaszanych przez Zamawiającego w procesie realizacji badania, lub uzasadnia dlaczego uwaga nie została wprowadzona do raportu,
- udokumentowania materiału badawczego pozyskanego w trakcie zbierania danych pierwotnych (zapisy przeprowadzonych wywiadów, listy respondentów itp.),
- wyznaczenia stałej osoby do kontaktów roboczych z Zamawiającym (koordynator projektu),
- pozostawania w stałym kontakcie z Zamawiającym, w tym regularne spotkania wszystkich członków zespołu badawczego z Zamawiającym odpowiednio do potrzeb i stały kontakt telefoniczny i e-mail,
- wykonania badania z wykorzystaniem wszystkich członków zespołu badawczego (nie zlecanie zdań związanych z realizacją badania innym podmiotom/osobom spoza Zespołu).

Zastosowanie takich warunków określa czego konkretnie oczekuje Zamawiający od współpracy z wykonawcą w trakcie realizacji badania ewaluacyjnego, tworząc sformalizowane ramy organizacyjne współpracy.

4. Rekomendujemy zawarcie w SOPZ zapisu wskazującego na wymóg dostarczenia raportu końcowego jedynie w wersji elektronicznej oraz wskazanie innych szczegółowych wymogów dotyczących przekazanego raportu końcowego:
- informacje oraz dane zawarte w raporcie są wolne od błędów rzeczowych i logicznych,
 - raport jest zgodny z zapisami szczegółowego opisu przedmiotu zamówienia, oferty wykonawcy, raportu metodologicznego, Wytycznymi dotyczącymi oznaczania projektów realizowanych w ramach danego PO,
 - streszczenie raportu w sposób syntetyczny przedstawia cel badania, jego zakres, zastosowaną metodologię oraz wskazuje na najważniejsze wnioski odnoszące się do każdego z pytań badawczych,
 - przedstawione w raporcie wyniki stanowią odzwierciedlenie zebranych w badaniu danych,
 - raport końcowy nie sprowadza się jedynie do zreferowania (streszczenia) uzyskanych danych i odpowiedzi respondentów; wykonawca w procesie wnioskowania stosuje triangulacje metod badawczych oraz źródeł danych,
 - raport zawiera odpowiedzi na wszystkie postawione pytania ewaluacyjne,
 - raport końcowy zapewnia anonimowość respondentom biorącym udział w badaniu,
 - raport został sporządzony poprawnie pod względem stylistycznym i ortograficznym, zgodnie z regułami języka polskiego (rekomendowane jest poddanie raportu korekcie językowej, stylistycznej oraz edytorskiej, itp.)
 - raport jest uporządkowany pod względem wizualnym, tzn. formatowanie tekstu oraz rozwiązania graficzne (tabele, grafy, mapy oraz inne narzędzia prezentacji informacji) zastosowane zostały w sposób jednolity oraz powodujący, że raport będzie czytelny i przejrzysty,
 - raport zawiera spis tabel, wykresów, map, itp. form wizualizacji badanych zjawisk (każda forma wizualizacji posiada tytuł, numerację oraz źródło opracowania),
 - raport końcowy został przygotowany w formacie *.DOC, *.DOCX,
 - pliki bitmapowe (schematy oraz wykresy) osadzone w tekście publikacji powinny być dostarczone dodatkowo w plikach otwartych (umożliwiających edycję tych plików), np. w formacie *.xls, *.xlsx lub *.ai.

PRZYKŁADOWE KRYTERIA FORMALNE NA REALIZACJĘ EWALUACJI MID-TERM

OBEJMUJĄ:

- udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wykonawcy, którzy:

W okresie ostatnich pięciu lat przed upływem terminu składania ofert, a jeśli okres prowadzenia działalności jest krótszy – w tym okresie, wykonali należycie 3 usługi polegające na przygotowaniu analiz i/lub ewaluacji i/lub przeprowadzeniu badań w obszarze rozwoju społeczno-ekonomicznego

kraju i/lub regionu, a wartość każdej z tych usług jest nie mniejsza niż [kwota proporcjonalna do ustalonego budżetu badania⁶]

➤ dysponują lub będą dysponować na czas realizacji badania zespołem, który będzie realizował zamówienie, w tym :

➤ jedna osoba, która w okresie ostatnich pięciu lat przed upływem terminu składania ofert kierowała przynajmniej dwoma badaniami ewaluacyjnymi programu/ów współfinansowanego/yh ze środków Unii Europejskiej o wartości [j.w. kwota proporcjonalna do ustalonego budżetu badania⁷],

➤ 5-10 osób z których każda posiada doświadczenie (tj. w okresie ostatnich pięciu lat przed upływem terminu składania ofert była autorem lub współautorem raportu z badania ewaluacyjnego/analizy/publikacji) określone w co najmniej jednym z poniższych warunków, przy czym każdy z poniższych warunków musi spełniać min. jedna osoba wchodząca w skład zespołu badawczego, który będzie realizował to zamówienie (tzn. wszystkie osoby łącznie będą spełniały wszystkie n.w. warunki):

- posiada doświadczenie w stosowaniu metod i technik przeprowadzania badań ewaluacyjnych tj. brała udział w opracowaniu metod i technik przeprowadzenia dwóch badań ewaluacyjnych, o wartości nie mniejszej niż [kwota proporcjonalna do budżetu badania],

- posiada doświadczenie w prognozowaniu i/lub szacowaniu wartości wskaźników dla dwóch dokumentów programowych i/lub strategicznych dot. rozwoju społeczno-gospodarczego,

- posiada doświadczenie w szacowaniu oddziaływania interwencji publicznej na kształtowanie się wielkości wskaźników,

- posiada doświadczenie w tworzeniu narzędzi analitycznych i modeli ekonometrycznych służących do analiz procesów gospodarczych i/lub prognoz średnio- i/lub długoterminowych,

- posiada doświadczenie w stosowaniu jakościowych narzędzi/metod/technik badawczych.

PRZYKŁADOWE KRYTERIA MERYTORYCZNE NA REALIZACJĘ BADANIA

EWALUACYJNEGO MID-TERM:

➤ **Koncepcja metodologii badania ewaluacyjnego**

Ocenie będzie podlegała spójność koncepcji badania ze szczególnym uwzględnieniem przyjętej metodologii badawczej. W ramach niniejszego kryterium ocenie zostanie poddana poprawność konstrukcji badania ewaluacyjnego, tj. zachowanie spójnego ciągu logicznego pomiędzy celami badania a źródłami danych, metodami, technikami, narzędziami badawczymi, analizą i wnioskowaniem wraz z kontekstem naukowo – badawczym, a także stopień, w jaki poszczególne elementy badania łączą się ze sobą umożliwiając realizację celów ewaluacji, w tym logikę dopasowania przedstawionej koncepcji metodologii badawczej (uwzględniającej podstawową metodologię oraz jej rozszerzenie) do wskazanych pytań badawczych i celów ewaluacji mid-term.

⁶ około 1/3 budżetu badania

⁷ Około ½ budżetu badania

Zamawiający oceni w jakim stopniu zaproponowane dodatkowe pytania badawcze (ocenie podlegać będą maksymalnie 2 dodatkowe pytania badawcze) zostały sformułowane trafnie wobec przedstawionych celów ewaluacji mid-term. Zamawiający oceni także trafność zaplanowanego harmonogramu realizacji badania to znaczy, czy wykonawca w sposób przejrzysty i adekwatny do dysponowanych zasobów: czasu, osób i danych, zidentyfikował i zaplanował w zamierzonym czasie wszystkie działania zmierzające do realizacji celu badania i tym samym zagwarantował realizację badania zgodnie z zakresem i czasem wskazanym w SOPZ.

Przedstawione powyżej charakterystyki zostaną ocenione w następujący sposób:

1. poprawność konstrukcji badania ewaluacyjnego zostanie oceniona w następujący sposób:
 - 1.1. konstrukcja badania ewaluacyjnego nie spełnia wymogów Zamawiającego, brak zachowania ciągu logicznego pomiędzy elementami badania, przedstawiona konstrukcja nie zapewnia realizacji celów, brak oparcia w badaniach naukowych, wykonawca nie przedstawił opisu i uzasadnienia dopasowania przyjętej metodologii badania do poszczególnych modułów lub przedstawiony opis nie został sformułowany w sposób trafny - 0 pkt,
 - 1.2. wykonawca sformułował koncepcję badawczą w sposób spójny, zachowując ciąg logiczny pomiędzy celami badania, źródłami danych, metodami i technikami badawczymi, analizą oraz wnioskowaniem oraz poparł swoje założenia odwołując się do zrealizowanych badań naukowych, przedstawiając kontekst naukowo-badawczy; stopień w jakim wykonawca trafnie wskazał i uzasadnił w jaki sposób poszczególne metody (minimum wskazane przez Zamawiającego oraz ewentualnie dodatkowe) przyczynią się do realizacji celów badania i odpowiedzi na wskazane w SOPZ pytania badawcze, jednocześnie zaproponowana koncepcja metodologii badania jest wykonalna - do 40 pkt.
2. trafność doboru listy dodatkowych (ponad minimum określone w SOPZ) metod i/lub technik badawczych (ocenie podlegać będą 2 pierwsze metody i/lub techniki badawcze przedstawione przez wykonawcę), które zostaną wykorzystane w ramach realizacji badania, oceniane w następujący sposób:
 - 2.1. nietrafnie dobrana lista metod i/lub technik badawczych do celu i zakresu badania – 0 pkt,
 - 2.2. za każdą trafnie dobraną metodę i/lub technikę badawczą do celu i zakresu badania, w tym uzasadnienie w jakim zakresie wskazane metody i/lub techniki przyczynią się do odpowiedzi na wybrane pytania/realizacji celów badania - 2 x 3 pkt.
3. spójność zaplanowanego harmonogramu realizacji badania to znaczy, czy wykonawca w sposób przejrzysty i adekwatny do dysponowanych zasobów: czasu, osób i danych, zidentyfikował i zaplanował w zamierzonym czasie wszystkie działania zmierzające do realizacji celu badania i tym samym zagwarantował realizację badania zgodnie z zakresem i czasem wskazanym w SOPZ:
 - 3.1. zaproponowany harmonogram działań jest niespójny z metodologią lub zaplanowany niepoprawnie, nie gwarantuje rzetelnej realizacji badania w zaplanowanym czasie – 0 pkt,
 - 3.2. w jakim zaproponowany harmonogram działań jest spójny z metodologią, zaplanowany poprawnie i gwarantuje rzetelną realizację badania w zaplanowanym czasie – do 5 pkt.
4. trafność uszczegółowienia lub rozszerzenia koncepcji badawczej o dodatkowe (ponad minimum

określone w SOPZ) pytania ewaluacyjne zostanie oceniona w następujący sposób:

- 4.1. brak propozycji pytania/ń ewaluacyjnego/ych albo zaproponowane pytanie/pytania nie są trafne w odniesieniu do zakresu, celów badania - 0 pkt,
- 4.2. za każde dodatkowe pytanie ewaluacyjne, trafnie sformułowane w kontekście zakresu i celów badania ewaluacyjnego – 2 x 3 pkt.

➤ **Sposób organizacji procesu wypracowywania rekomendacji**

Opis sposobu organizacji procesu wypracowania rekomendacji zostanie oceniony, uwzględniając w ocenie w szczególności rozplanowanie zadań w zakresie kompletowania niezbędnych danych wraz z przyporządkowaniem ich do konkretnych etapów realizacji badania, zaangażowanie podmiotów zewnętrznych oraz przewidzianych działań służących zachęceniu uczestników procesu wypracowywania rekomendacji do aktywnej partycypacji, tworzenia dostosowanych rozwiązań.

1. Sposób organizacji procesu wypracowania rekomendacji zostanie oceniony w następujący sposób:
 - 1.1. gdy wykonawca nie przedstawi sposobu organizacji procesu tworzenia rekomendacji, lub opis zawarty w ofercie nie będzie uwzględniał minimum informacji wymaganych przez Zamawiającego - 0 pkt
 - 1.2. gdy wykonawca w sposób logiczny przedstawi sposób organizacji procesu wypracowywania rekomendacji, uwzględniając harmonogram procesu odpowiadający etapom realizacji badania, wskazując na źródła danych, użyteczność czynności wykonywanych w procesie realizacji badania ewaluacyjnego oraz zaplanuje i uzasadni zaangażowanie dodatkowych podmiotów - do 5 pkt

➤ **Potencjał zespołu badawczego** do wypełnienia zadań przewidzianych w trakcie realizacji badania

Zamawiający nie jest uprawniony do oceny potencjału podmiotu realizującego badanie, jednakże w ramach kryteriów oceny merytorycznej może uwzględniać wiedzę, know-how i doświadczenie poszczególnych członków zespołu realizującego badanie ewaluacyjne. Wykonawca na etapie składania oferty przedstawi członków zespołu badawczego wskazując: dane personalne, poziom wykształcenia, kompetencje osoby zatrudnionej do realizacji czynności w ramach badania, zakres zadań każdego z członków zespołu badawczego i posiadane doświadczenie.

Oceniając potencjał zespołu badawczego Zamawiający będzie brał pod uwagę:

1. **Wykształcenie** – trafność doboru członków zespołu badawczego realizującego badanie w kontekście zdobytego przez nich wykształcenia.
 - 1.1. gdy żaden z członków zespołu badawczego nie posiada stopnia naukowego doktora z zakresu nauk ekonomicznych - 0 pkt.
 - 1.2. gdy co najmniej jeden z członków zespołu badawczego posiada stopień naukowy doktora z zakresu nauk ekonomicznych - 5 pkt

2. **Doświadczenie** – trafność doświadczenia ekspertów wchodzących w skład zespołu badawczego do realizowanych przez nich zadań:

2.1. gdy Wykonawca nie spełnia żadnego warunku wskazanego w punktach 2.2., 2.3. oraz 2.4. - 0 pkt,

2.2. gdy co najmniej jedna osoba była odpowiedzialna za szacowanie wartości wskaźników statystyki publicznej w obszarze polityk publicznych w badaniu ewaluacyjnym/analizie/innej publikacji – 4 pkt,

2.3. gdy co najmniej jedna osoba posiada udokumentowane⁸ doświadczenie eksperckie (tj. świadczyła usługi eksperckie, jest autorem publikacji, brała udział w debacie/panelu ekspertów) w pracach nad prognozowaniem, programowaniem lub oceną rozwoju wybranych dziedzin polityk publicznych: środowisko i/lub energetyka (1), transport (2), przedsiębiorczość i/lub innowacyjność oraz B+R (3), sprawność administracji (4) oraz edukacja i/lub rynek pracy (5) – 5 x 2 pkt,

2.4. gdy przynajmniej jedna osoba posiada udokumentowane doświadczenie eksperckie (tj. świadczyła usługi eksperckie, jest autorem publikacji, brała udział w debacie/panelu ekspertów) dotyczących wskaźników Umowy Partnerstwa i/lub programów operacyjnych i/lub NSRO – 4 pkt.

3. **Podział zadań** – w tym kryterium zostanie ocenione na ile zadania przypisane danej osobie zostały trafnie dobrane do przedstawionych charakterystyk członków zespołu badawczego, tj.: posiadanego wykształcenia, doświadczenia oraz kompetencji:

3.1. gdy wykonawca nie określił zakresu obowiązków członków zespołu badawczego lub określony zakres obowiązków nie odpowiada ich charakterystykom - 0 pkt,

3.2. gdy wykonawca w sposób adekwatny rozplanował realizację badania dzieląc obowiązki wynikające z realizacji badania między uczestników zespołu badawczego w sposób odpowiadający ich charakterystykom - do 10 pkt.

⁸ Np. protokół odbioru, zlecenie na wykonanie usługi, list polecający, nr ISBN publikacji